

Frederik Berghuys – levensloop

Door dr. Laura J. Meilink-Hoedemaker

Frederik Berghuys, de zoon van Johannes Berghuys en Maria Otte, werd op 10 januari 1762 in de Nieuwe Kerk in Delft gedoopt. Hij bracht zijn jeugd door in de ouderlijke woning aan de Voldersgracht in Delft. Het ligt voor de hand dat Frederik Berghuys zijn muzikale vorming genoot bij zijn vader, die organist en klokkenist was van de Nieuwe Kerk.

Werd zijn vader in 1741 benoemd na een uitgebreide sollicitatieprocedure, de aanstelling van Frederik Berghuys kwam op minder formele wijze tot stand. Om te beginnen bezocht vader Johannes in 1775 de vier burgemeesters van Delft aan huis ter bespreking van zijn opvolging. In de vergadering van burgemeesters van 14 december 1775 verzocht hij officieel zijn toen bijna 14-jarige zoon tot tweede klokkenist aan te stellen. De burgemeesters willigden dit verzoek in, zij het dat aan Frederik geen traktement werd toegekend. Zeven jaar later verzocht vader Johannes in de vergadering van de burgemeesters op 15 januari 1782, opnieuw na een reeks huisbezoeken, zijn zoon aan te stellen als tweede organist, met het recht zijn vader te zijner tijd in de beide functies van klokkenist en organist op te volgen.

In februari 1802, ongeveer een maand na het overlijden van zijn vader, regelde Frederik Berghuys deze opvolging officieel, waarbij hem ook het bijbehorende salaris werd toegekend.

Frederik Berghuys   Stadsarchief Delft

Tijdgenoten van Frederik Berghuys prijzen zijn vaardigheden in het beiaardspel en het versteken van de speeltrommel. Hij verwaarloosde de orgelstudie om meer aandacht aan het klokkenspel te kunnen schenken.

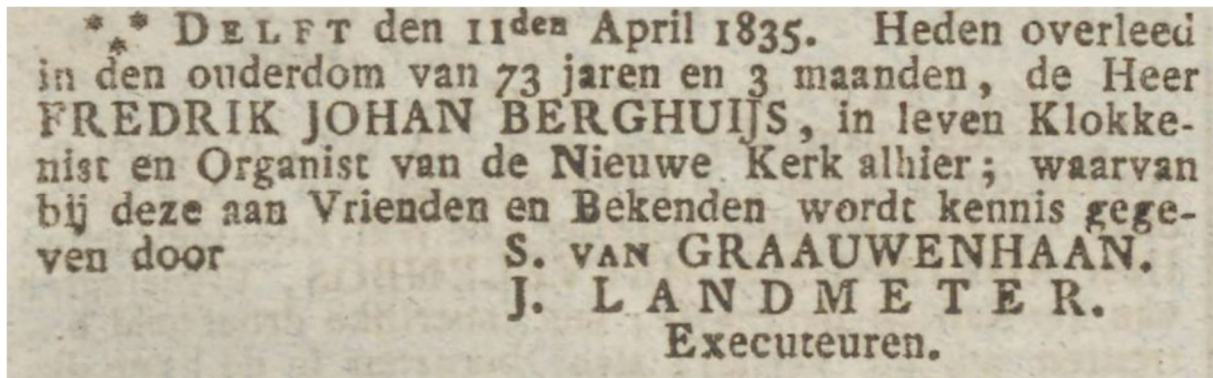
Hij had een ijzersterk gestel, een goed ontwikkeld spierstelsel en een bijzondere lenigheid, waardoor hij in staat was een geheel eigen speelstijl te ontwikkelen. Door een genuanceerde aanslag bereikte hij een speciale klankkleur. Hij speelde meerstemmige variaties waarbij bij hij de technische uitdagingen zoals versieringen, passagespel en tremolo's zeer verzorgd uitvoerde. Hij was hiertoe in staat omdat hij aan het klavier, met name aan het pedaal enkele technische verbeteringen had

aangebracht. De ideeën voor deze verbeteringen deed hij op tijdens een studiereis door de Zuidelijke Nederlanden, waar hij in Antwerpen veel bewondering voor zijn spel oogstte.

Ten behoeve van het automatisch speelwerk verfijnde hij de hamers op de kleine klokken en verbeterde hij de toonstiften van de speeltrommel, met het gevolg dat vreemdelingen niet konden geloven dat de muziek door een 'werktuig' werd voortgebracht. Van de vroege ochtend tot de laatste avond was hij met hamer en aambeeld of met de vijl in de weer, of studeerde hij om de hoogst mogelijke graad van perfectie te bereiken. Hij beschikte over een oefenklavier.

Frederik Berghuys bleef zijn leven lang ongehuwd. In 1834, tijdens het versteken van speeltrommel, werd hij getroffen door een beroerte. Nadat hij gedurende bijna een jaar thuis was verpleegd, overleed hij op 11 april 1835. Hij werd begraven vanuit zijn woning aan de Voldersgracht. Hij liet zijn aanzienlijk vermogen na aan de Hervormde Diaconie.

Een tijdgenoot beschrijft Frederik Berghuys als volgt: 'Gehecht aan aardse goederen, leefde hij ingetogen en stil, zelfs doodeenvoudig, zoodat niemand den klokkenist gedurende zijn leven zulk een vermogen zoude hebben toegekend. In het gezellige verkeer was de kunstenaar zeer stil, meestal toehoorder, doch kon soms, zeer onverwacht, een vroeger gezegde heel snedig en zeer van pas opvatten, en den spreker in zijne eigen redenen vastzetten, en eene aardige wending aan het gesprek geven.'

Oprechte Haarlemsche Courant 11 april 1835

www.Delpher.nl

Verantwoording

Deze tekst is gebaseerd op blz 99 en verder van mijn proefschrift *Luidklokken en speelklokken in Delft* [Utrecht 1985]. De eindnoten daarin verwijzen naar de respectieve bronnen in de literatuur en het stadsarchief van Delft.